

Кіріліна М.А., старший викладач
кафедри маркетингу та бізнес-
адміністрування, Одеський
національний університет імен
І.І.Мечникова

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Сьогодні освіта в Україні стоїть на перехресті глибоких суспільних і економічних змін. Інтеграційні процеси відкривають перед нею нові можливості, але й ставлять складні завдання: бути сучасною, гнучкою, конкурентною [1].

Сучасна освіта вже давно перестала бути лише передачею знань - це потужний інструмент формування людського капіталу, інноваційного розвитку й навіть національної безпеки. Саме тому питання стратегічного розвитку системи освіти стає не просто актуальним, а визначальним для майбутнього країни [2].

Попри низку реформ, які затверджуються останні десятиліття з метою покращення її стану та ефективності, освіта України й досі має багато викликів. Серед них - нестача фінансування, відтік педагогічних кадрів, застаріла матеріально-технічна база закладів освіти [3]. Глобалізаційні процеси та інтернаціоналізація освіти, попри свої переваги, є підґрунтям виникнення потреби в адаптації національних систем до вимог світового освітнього простору і збереження національної ідентичності освітнього контенту. Соціально-економічна диференціація, воєнні дії, міграція та різниця між міськими і сільськими школами загострюють проблему освітньої нерівності. Швидкий розвиток ІТ-технологій, штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності змінює структуру навчання. Онлайн-платформи розширюють доступ до знань, але водночас загострюють питання цифрової нерівності, кібербезпеки та компетентності педагогів. Сучасний педагог уже не є лише «джерелом знань», а стає фасилітатором, тьютором і наставником, який повинен формувати критичне мислення та навички

самоосвіти, через що відбувається професійне вигорання вчителів, недостатня педагогічна підтримка та потреба у постійному підвищенні кваліфікації. Перехід від знаннєвої до компетентнісної моделі освіти потребує переосмислення змісту навчання. Головна увага зосереджується на розвитку soft skills: комунікації, критичного мислення, креативності, співпраці, що викликає необхідність створення ефективних механізмів оцінювання компетентностей і практичної підготовки. Брак інвестицій у освітню сферу, нераціональне використання коштів і застарілі моделі управління знижують якість освіти, через що неминучим повинен бути перехід до результативного фінансування, прозорість і підзвітність освітніх інституцій. Воєнні події додали нових труднощів: безпека учасників освітнього процесу, вимушена міграція здобувачів і викладачів, дистанційні формати навчання без належної технічної підтримки, брак фінансування. Повномасштабна війна в Україні зумовила руйнування інфраструктури, міграцію студентів і викладачів, психологічні травми здобувачів освіти, що вимагає відновлення освітнього простору, психологічної підтримки учасників процесу, формування культури стійкості та патріотизму.

Одним із найгостріших викликів є питання конкурентоспроможності української освіти. Заклади вищої освіти України рідко представлені у світових рейтингах, молодь часто виїжджає навчатися за кордон, а система управління освітою не завжди готова до швидких змін [4].

Проте Україна має значний потенціал. Щоб його реалізувати, потрібно зробити освіту відповідною до реальних потреб держави, економіки та суспільства. Це означає необхідність тіснішого поєднання навчання з практикою, залучення бізнесу до підготовки фахівців, розвиток дуальної освіти, підтримка інноваційних освітніх програм та стартапів, створення умов для академічної мобільності та участі у міжнародних проєктах.

Сьогодні головне завдання - не лише навчати, а виховувати фахівців, які мислять глобально, діють локально й здатні змінювати країну на краще.

Майбутнє української освіти - у відкритості до світу. Важливо зберегти власну ідентичність, але водночас адаптуватися до європейських стандартів і практик.

Поєднання освіти, науки та бізнесу може стати рушійною силою для створення інноваційної економіки. Освітні установи мають бути не лише місцем навчання, а центрами розвитку, партнерства й соціальних ініціатив [5].

Сучасна система освіти перебуває у стані багатовимірних викликів, які потребують синергії науки, державної політики, технологій та громадянського суспільства. Від здатності адаптуватися до цих викликів залежить конкурентоспроможність країни, розвиток людського потенціалу та соціальна стабільність. Освіта повинна розглядатись як стратегічний ресурс розвитку країни, її конкурентоспроможності та безпеки. Важливо не просто реформувати систему, а зробити її гнучкою, живою і відкритою до змін. Якість освіти повинна визначатися тим, наскільки вона відповідає потребам суспільства та економіки. Майбутнє України залежить від того, наскільки успішно вона зможе перетворити знання на розвиток, а освіту — на силу.

Список використаних джерел

1. Освіта і наука: два роки змін 2023-2025. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/news/2025/03/21/dva-roky-zmin-v-osviti-i-nautsi-ukrayiny.pdf>
2. Міністерство освіти і науки України. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки [Електронний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/strategiya-rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-na-2022-2032-roki>
3. Державна служба статистики України. Освіта. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publosvita_u.htm.
4. Education Statistics. URL: <https://public.knoema.com>
5. Etzkowitz H. Innovation in innovation: The Triple Helix: University-Industry-Government relations. URL: https://labchis.com/wp-content/uploads/2018/09/Etzkowitz2003_Innovation-in-innovation.pdf